

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ)
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. ІРПІНЬ)
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. МИКОЛАЇВ)
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ (М. КИЇВ)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ (М. РІВНЕ)
НРЗВО «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ» (М. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА» (М. ПОЛТАВА)
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. ПОЛТАВА)
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
(М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК)
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ)
СІЛЕЗЬКА АКАДЕМІЯ (AKADEMIA SLASKA) (КАТОВИЦЕ, ПОЛЬЩА)
ЗЕЛЕНОГУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (UNIVERSITY OF ZIELONA GORA)
(ЗЕЛЕНА ГОРА, ПОЛЬЩА)
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛКИ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АУДИТУ, АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Матеріали
I Міжнародної науково-практичної конференції

29-30 травня 2026 року
м. Хмельницький

УДК 657:004:330.3
С91

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 6 від 22.06.2026 року*

Подані матеріали **I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування в умовах цифрової економіки та глобальних викликів сталого розвитку»**, проведеної 29-30 травня 2026 року, м. Хмельницький. Захід зареєстровано Державною науковою установою «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (посвідчення № 233 від 2 лютого 2026 р.).

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань та ін. несуть автори тез доповідей.

Редакційна колегія:

Богатчик Л.А., канд. екон. наук, доц.;

Овод Л.В., канд. екон. наук, доц.;

Пономарьова Н.А., канд. екон. наук, доц.;

Ченаш В.С., канд. екон. наук, доц.

С91 Сучасні тенденції розвитку обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування в умовах цифрової економіки та глобальних викликів сталого розвитку : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 29-30 травня 2026 р.). Хмельницький : ХНУ, 2026. 398 с.

УДК 657:004:330.3
Автори тез доповідей, 2026
ХНУ, оригінал-макет, 2026

Зміст

Секція 1

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА АУДИТУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1	Ліпський Р. В., Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б. ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ESG-ЗВІТНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	13
2	Пілевич Д.С. СОЦІАЛЬНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	17
3	Лопатовський В.Г. ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ: ДОСВІД ТА ВИКЛИКИ	20
4	Карпусенко Є. А., Канцедаль Н. А. ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ВТРАТ ТМЦ: ВЗАЄМОДІЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ І ПОДАТКОВИХ НОРМ	26
5	Цебеня Р.Л., Бірюченко А.В. ВКЛАД Б. КОТРУЛЬ ТА Л. ПАЧОЛІ У РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	31
6	Овод Л.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	34
7	Замазій О.В., Цюпа В.О. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІМПОРТУ АВТОМОБІЛІВ У СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	39

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Євроінтеграційні процеси в Україні вимагають врахування вимог європейських нормативних документів до відображення господарської діяльності суб'єктами господарювання, зокрема в процесі підготовки нефінансової звітності. Тому актуальним є комплексний підхід до побудови обліково-інформаційного забезпечення прийняття рішень щодо сталого розвитку підприємства, як інтегрованої системи, що реалізує свої функції в умовах впливу динамічних зовнішніх та внутрішніх факторів.

В Україні запроваджено звітування вітчизняних підприємств відповідно до Європейських стандартів звітності про сталий розвиток (ESRS) і схвалено «Стратегію запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку», яка набула чинності відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.10.2024 р. № 1015-р [1]. Основним документом, що регулює процес підготовки та розкриття ESG-звітності в Україні, є директива CSRD Європейського Союзу 2022/2464 «Щодо корпоративної звітності про сталий розвиток», частиною якої стали 12 Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS) [2; 3]. В цих умовах управлінський облік та аналіз сталого розвитку та господарської діяльності підприємств в цілому стають основними засобами та інструментами управління, що дозволяють інтегрувати Цілі сталого розвитку та ESRS у внутрішні інформаційно-аналітичні системи.

Орієнтація діяльності суб'єкту господарювання на сталий розвиток, вимога складання звітів відповідно до ESRS передбачає наявність вчасної, детальної, достовірної та об'єктивної інформації про вплив господарської діяльності на різноманітні сфери життя підприємства відповідно до Цілей сталого розвитку []. Це вимагає постійного й послідовного впровадження суб'єктом господарювання економічних, екологічних та соціальних аспектів в свої управлінські рішення, висвітлювати результати таких рішень користувачам звітності для оцінювання ними вказаних аспектів діяльності.

Основні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства представлено на рис. 1.

Рис. 1. Основні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства

Отже, ключовими напрямками підтримки орієнтації підприємства на сталий розвиток є:

- тісний взаємозв'язок економічних цілей розвитку з соціальними, екологічними, управлінськими завданнями;
- впровадження основних цінностей сталого розвитку у загальну бізнес-модель;
- постійного обговорення питань сталого розвитку та якісна інформаційна комунікація;
- розподіл відповідальності за сталий розвиток між усіма центрами відповідальності, працівниками та керівництвом підприємства, що забезпечує комплексну відповідальність за реалізацію принципів сталого розвитку.

Деталізація інформації щодо витрат та виконання вимог стандарту «ESRS 1 - Загальні вимоги» формує загальну методологічну основу усієї ESG-звітності, забезпечує структурування інформації, її зрозумілість та прозорість для користувачів, включення ESG у загальну стратегію розвитку підприємства, впливає на управлінський облік та аналіз ESG-витрат, їх бюджетування, облік та контроль за центрами відповідальності, інтеграцію нефінансових показників у KPI центрів.

В межах стандарту «ESRS 2 - Загальні розкриття» визначається загальна структура розкриття інформацію про підприємство, його стратегію, систему управління ESG, політики, ризики, цілі та показники, взаємозв'язок з фінансовими показниками. Тому об'єкти управлінського обліку та аналізу витрат формуються навколо забезпечення системи управління, стратегії та управління ризиками, можливостями, а також системи цільових показників та їх бюджетне забезпечення за центрами відповідальності.

За групою стандартів 2. «ESRS E (Environmental) – Довкілля» групування витрат дозволяє здійснювати аналітичний облік, аналіз і контроль різних видів природних ресурсів, екологічних витрат за їх видами, окремий облік витрат на утилізацію відходів, інтегрувати показники витрат в ESG-бюджети за центрами відповідальності, визначати екологічні податки, оцінювати ESG-ризики та ефективність природоохоронних заходів, контролювати екологічне законодавство, складати ESG-звітність за кожним екологічним напрямком.

За групою стандартів 3 «ESRS S (Social) – Соціальна сфера» управлінський облік витрат дозволяє здійснювати аналітичний облік,

аналіз, ESG-бюджетування та контроль фонду оплати праці, витрат на персонал, охорону праці, якість і сертифікацію продукції, соціальні програми, закупівлі запасів, формування резервів під судові ризики та гарантійні зобов'язання, складати ESG-звітність за соціальною сферою.

За групою 4 «ESRS G (Governance) – Корпоративне управління» об'єктами аналітичного управлінського обліку, аналізу і бюджетування є витрати, які пов'язані із забезпеченням етичної поведінки, системи внутрішнього контролю, антикорупційної політики, дотримання норм законодавства, етичних й галузевих норм та стандартів тощо.

Деталізацію інформації щодо витрат для їх аналітичного обліку, аналізу та контролю й виконання вимог усіх ESRS-стандартів доцільно здійснювати за аналітичними субрахунками, окремими субрахунками до рахунків витрат відповідно до ESG-показників: «Екологічні витрати», «Витрати на соціальні проекти», «Витрати на дотримання встановлених норм та стандартів управління», «Витрати на моніторинг правових та етичних ризиків», «Витрати на підтримку ділової етики та прозорості» (наприклад, до рахунків 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності», 93 «Витрати на збут», 39 «Витрати майбутніх періодів»).

Класифікація витрат та заходів є основним інструментом деталізованого інформаційного відображення інформації в системі управлінського обліку та аналізу. Вона є базою для розрахунку необхідного обсягу ESG-інвестицій, оцінки ефективності витрат, складовою звітності за ESRS. Водночас, облік та класифікація ESG-витрат за аналітичними рахунками у розрізі екологічної, соціальної та управлінської складової дозволяє:

- 1) здійснити аналіз ESG витрат як складової собівартості продукції, їх доцільність, вплив на маржинальний дохід, прибуток, ефективність ESG-інвестицій;

- 2) сформулювати бюджети за центрами відповідальності, видами витрат за ESG-напрямом, здійснювати бюджетний контроль;

- 3) проводити факторний аналіз ESG-витрат та відхилень, розрахувати резерви зниження;

- 5) сформулювати аналітичну базу для оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, ризиків і можливостей;

6) здійснювати інтеграцію різноманітних нефінансових індикаторів у систему управління підприємством;

7) забезпечити повноту, ефективність та швидкість складання ESG-звітності.

Основними методами управлінського обліку витрат за ESG напрямком є:

- метод обліку та калькулювання витрат за повною собівартістю: включення у собівартість продукції не лише прямих виробничих витрат, а й ESG-витрат: витрат на охорону довкілля, соціальних пакетів та майбутніх витрат на утилізацію відходів та викидів;

- облік і калькулювання витрат за видами діяльності (ABC-калькулювання): розподіл та облік ESG-витрат за технологічними процесами або продукцією на конкретні процеси чи продукти, які спричиняють ці витрати (наприклад, витрати на енергоефективні технології, очищувальні фільтри або охорону праці тощо);

- калькулювання життєвого циклу (LCC): витрати на продукцію від моменту розробки до її повної реалізації споживачам з урахуванням необхідних ESG-характеристик виробництва і якості продукції;

- метод цільового калькулювання (Target Costing): встановлення норми витрат на продукцію з урахуванням необхідних ESG-характеристик (наприклад, екологічної упаковки або еко-перевезення тощо), ринкової ціни та норми прибутковості.

Таким чином, інтеграція управлінського обліку і аналізу витрат, інвестицій та оцінки ESG-ефективності на основі 12 показників ESRS сприяє деталізації інформації, її перетворенню у кількісну форму, що досягається шляхом поєднання фінансових і нефінансових даних та формування інтегральних показників екологічної, соціальної й управлінської ефективності.

Література

1. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text>.

2. Official Journal of the European Union. (2022). Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 «Amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC,

Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. L 322/15, 16.12.2022». URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng> (дата звернення: 20.04.2026).

3. Офіційний сайт European Commission. Запитання та відповіді щодо впровадження європейських стандартів звітності про сталий розвиток. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ganda_23_4043 (дата звернення: 20.04.2026).

Замазій О.В., д. е. н., проф.,
Цюпа В.О., здобувач вищої освіти
Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІМПОРТУ АВТОМОБІЛІВ У СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції національної економіки у світовий економічний простір зовнішньоекономічна діяльність підприємств набуває особливого значення. Одним із важливих напрямів такої діяльності є імпорт автомобілів, який забезпечує розширення асортименту продукції, задоволення споживчого попиту та формування конкурентних переваг підприємств на внутрішньому ринку. Водночас ефективність імпорتنих операцій значною мірою залежить від рівня організації управління, системи обліково-аналітичного забезпечення та здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності імпоротної діяльності підприємств в умовах валютної нестабільності, змін митного законодавства, зростання логістичних витрат та посилення конкуренції на автомобільному ринку. У таких умовах важливого значення набуває формування комплексної системи економічного аналізу імпорتنих операцій, що дозволяє оцінювати їхню результативність та забезпечувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Сучасна практика здійснення імпорتنих операцій свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із високим рівнем витрат на транспортування, митне оформлення, валютними ризиками та нестабільністю ринкової кон'юнктури. Значна частина підприємств не